

Kansainvälisen merenkulkujärjestön (IMO) merenkulun sujuvoittamisen komitean (IMO FAL) 46. istunnon päätöslauselman hyväksyminen

Hyväksyttäväksi esitettävä päätöslauselma

Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä (*IMO International Maritime Organisation*) on tehty vuonna 1965 kansainvälinen yleissopimus merenkulun sujuvoittamisesta, jäljempänä FAL-yleissopimus. Suomi liittyi sopimukseen 19 päivänä toukokuuta 1967 (SopS 27/1967)

Valtioneuvoston hyväksyttäväksi esitetään päätöslauselma (FAL.14(46)), jolla annetaan uudelleen FAL-yleissopimuksen liite kokonaisuudessaan. Sopimuksen liitettä on muutettu useita kertoja aiemmin.

Merkittävimpien liitteen muutosten tarkoituksena on edistää globaalia merenkulun digitalisaatiota vahvistamalla sähköistä tiedonvaihtoa siten, että paperimuotoinen tiedon toimittaminen olisi käytössä vain poikkeustilanteissa. Muutos edellyttää viranomaisilta sähköisen tiedon vaihdon järjestelmien perustamista, ylläpitoa ja käyttöä satamakäyntien yhteydessä vaadittavien tietojen toimittamiseen siten, että sama tieto tarvitsee toimittaa ainoastaan kerran yhteisen merenkulun palveluikkunan kautta (*jäljempänä Maritime Single Window MSW*).

Sopimukseen lisättiin viittaus tietojen standardointia tukevaan IMO FAL -tietokokoelmaan (*jäljempänä Compendium*), joka sisältää pakollisten ilmoitusmuodollisuustietojen lisäksi myös muita satamakäyntiin liittyviä tietoja. Hallinnollisen taakan välttämiseksi Compendiumista ei annettu sitovaa määräystä vaan muita tietoja voidaan hyödyntää tietojärjestelmissä vapaaehtoisesti merenkulun tehostamiseksi.

Muutokset sisältävät lisäksi Covid19-pandemia aikana terveysturvallisuutta parantaviksi havaittuja sekä korruptiota estäviä vaatimuksia ja suosituksia.

Muutoksella ei ole merkittäviä suoria vaikutuksia Suomessa, vaikka ne tehostavatkin globaalisti kauppamerenkulun edellytyksiä. Suomen satamakäynneissä sähköinen tiedon vaihto on olemassaoleva käytäntö, korruptio ei ole ollut ongelma ja satamakäyntien terveysturvallisuus on varmistettu. Suomen lainsäädäntö tukee jo sähköistä tiedon vaihtamista, terveysturvallisuutta ja korruption torjumista.

Luku 1 Määritelmät ja yleiset määräykset sisältää määritelmät, joihin lisättiin uusia määritelmiä tarvittavin osin. Muun muassa enemmän paperiseen tiedonvaihtoon viittaava document-termi korvattiin declaration-termillä. Lisäksi luku 1 sisältää pakottavan standardin, jonka mukaan tietojen vaihto on toteutettava sähköisesti ja joka velvoittaa viranomaisia varmistamaan, että järjestelmät mahdollistavat sähköisen tiedon

toimittamisen toteuttamisen. Samalla Maritime Single Window –suositus muutettiin pakottavaksi vaatimukseksi.

Hallitusten täytyy rohkaista viranomaisia arvioimaan korruption riskejä, jotka liittyvät aluksen ja sataman väliseen vuorovaikutukseen ja kehittää ja toimeen panna ennalta ehkäiseviä toimia vahvistaakseen läpinäkyvyyttä ja tilivelvollisuutta. Kun viranomaisilla, varustamoilla ja muilla osapuolilla on käytössään sensitiivistä kaupallista ja muuta tietoa, sitä tulee käsitellä luottamuksellisesti.

Luku 2 Aluksen saapuminen satamaan, satamassa oleminen ja satamasta lähteminen sisältää määräykset siitä, mitä tietoja viranomaiset edellyttävät omistajan tai laivaniisännän toimittavan aluksen saapuessa satamaan, ollessa satamassa ja lähtiessään samasta. Luku on päivitetty erityisesti siitä näkökulmasta, että tiedot toimitetaan sähköisesti ja ainoastaan kerran. Siinä on myös viittaus tietoihin, jotka viranomaiset enintään voivat vaatia toimitettavaksi. Luvussa aiemmin olleet toimitettavia tietoja koskevat listaukset korvataan globaalilla datataulukolla, joka on FAL-yleissopimuksen liitteen lisäyksessä ja samalla myöskin osa IMO Compendiumia.

Yleissopimuksen useissa kohdissa on otettu huomioon Maailman terveysjärjestön (WHO) Kansainväliset terveys säännökset (*International Health Regulations IHR* (2005)), johon voimassa oleva yleissopimuksen liite ei viittaa. Lisäksi yleissopimukseen on lisätty terveysturvallisuutta edistäviä vaatimuksia, joiden tarve tuli ilmeiseksi covid-19-pandemian aikana.

Luku 3 Henkilöiden saapuminen ja lähteminen koskee muodollisuuksia, jotka vaaditaan henkilöiden saapuessa tai lähtiessä satamasta. Lukuun tehtiin tarkennuksia sähköisen tiedonvaihdon osalta huomioiden yleissopimuksen liitteen muihin lukuihin tehdyt muutokset. Lisäksi luvusta poistettiin epä johdon mukaisuuksia ja sen tekstiä selkeytettiin.

Luku 4 Salamatkustajat koskee salamatkustajia, heidän havaitsemistaan ja kohtelua aluksella. Lukua päivitettiin ja siitä korjattiin epä johdon mukaisuuksia. Uutena vaatimuksena lukuun lisättiin se, miten päällikön tulee toimia, kun salamatkustaja ilmoittaa olevansa pakolainen. Lähtökohtaisesti tätä tietoa ei saa jakaa salamatkustajan kotimaan tai pysyvän asuinpaikan viranomaisten kanssa.

Luku 5 Lastin ja muiden kappaleiden saapuminen, satamassa oleminen ja lähteminen sisältää määräykset koskien muodollisuuksia, jotka vaaditaan lastin saapuessa tai lähtiessä satamasta. Lukuun tehtiin tarkennuksia sähköisen tiedonvaihdon osalta. Lisäksi luvusta poistettiin epä johdon mukaisuuksia ja sen tekstiä selkeytettiin.

Luku 6 Julkinen terveydenhoito ja karanteeni, sisältäen sanitaatiotoimet eläimille ja kasveille -lukuun hyväksyttiin pandemian myötä valmisteltuja uusia terveysturvallisuutta koskevia sääntöjä. Hallitusten ja viranomaisten on varmistettava että aluksen miehistön, joka tarvitsee viipymättä sairaanhoitoa ollessaan niiden alueella, on päästävä lääkintätilaan maissa satamakäynnin aikana. Viranomaisten on kohdeltava heitä sekä satamatyöntekijöitä avainhenkilöinä ja edistettävä myös miehistön vaihtoa. Lisäksi viranomaisten on toimitettava olennainen tieto sovellettavista terveydenhoitotoimenpiteistä aluksille ennen näiden

satamaan saapumista sekä varmistettava turvallinen aluksen ja maalla toimivien henkilöiden välinen yhteydenpito. Viranomaiset veloitetaan pitämään satamat toimintakuntoisina myös pandemian aikana kuljetusketjujen toiminnan varmistamiseksi sekä varmistettava turvallinen aluksen ja maissa toimivien henkilöiden välinen yhteydenpito kansainvälisen terveydenhuollon hätätilanteen aikana.

Luku 7 Sekalaiset määräykset on yleissopimuksen liitteen viimeinen luku, joka sisältää kaikki ne määräykset, jotka eivät sovi muiden otsikoiden alle. Lukuun lisättiin ne terveysturvallisuutta ja satamakäyntiin liittyviä palveluita koskevat määräykset, jotka eivät sisältönsä puolesta sopineet lukuun 6

Muutosten yhteys kansalliseen lainsäädäntöön ja EU-lainsäädäntöön

Jäsenvaltioiden satamiin saapuvia ja/tai satamista lähteviä aluksia koskevista ilmoitusmuodollisuuksista ja direktiivin 2002/6/EY kumoamisesta 20 päivänä lokakuuta 2010 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/65/EU2, jäljempänä 'ilmoitusmuodollisuuksia koskeva direktiivi', tarkoituksena on yksinkertaistaa ja yhdenmukaistaa meriliikenteeseen sovellettavia hallinnollisia menettelyjä tekemällä sähköisestä tiedonsiirrosta vakiomenettely ja järjeistämällä ilmoitusmuodollisuudet.

Vuonna 2019 EU:ssa hyväksyttiin eurooppalaisen merenkulkualan yhdenmukaisen palveluympäristön perustamisesta ja direktiivin 2010/65/EU kumoamisesta 20 päivänä kesäkuuta 2019 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2019/12393, jäljempänä 'EMSWe-asetus'. Asetus on tullut voimaan, mutta sitä sovelletaan vasta 15.8.2025. EMSWe:n peruseriaatteet ovat yhden ilmoittamisen periaate, harmonisoitu tietojoukko, harmonisoitu ilmoitusten vastaanottorajapinta, käyttöliittymäsovelluksille yhteiset toimintamääritykset sekä yhteiset viitetietokannat ja keskitetty käyttäjähallinta. Ilmoitusmuodollisuudet ovat meriliikenteen ilmoitusten osalta samat kuin direktiivissä. Uusina ilmoituksina tulevat mukaan Tulli-ilmoitukset ja matkustajien rekisteröinti-ilmoitus. Lisäksi tietojoukkoon tulee kansallisia erityisvaatimuksia.

Alusliikennepalvelulaissa (623/2005) 20 a §:ssä on säädetty, että Liikenne- ja viestintäviraston on perustettava ja ylläpidettävä kansallinen merenkulun tiedonhallintajärjestelmä ilmoitusmuodollisuusdirektiivissä ja seurantadirektiivissä mainittujen tietojen keräämiseksi, käsittelemiseksi ja tallentamiseksi. Tiedonhallintajärjestelmän on oltava sellainen, että se voidaan liittää Euroopan unionin merenkulun tiedonhallintajärjestelmään (*SafeSeaNet-keskusjärjestelmä*). Tiedot on voitava lähettää ja vastaanottaa sähköisesti. Liikenne- ja viestintäviraston on tiedonhallintajärjestelmän avulla voitava pyynnöstä toimittaa viipymättä toisen jäsenvaltion asianomaiselle viranomaiselle tiedot aluksesta sekä sen kuljettamista lasteista ja vaarallisista tai ympäristöä pilaavista aineista.

Lisäksi tietojen toimittamisesta säädetään esimerkiksi laissa alusturvallisuuden valvonnasta (370/1995), laissa eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta (485/2004), merenkulun ympäristönsuojelulaissa (1672/2009), laissa aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä (1686/2009), asetuksessa vaarallisten aineiden kuljetuksesta kappaletavarana aluksessa (666/1998) sekä valtioneuvoston asetuksessa vaarallisten tai ympäristöä pilaavien aineiden aluskuljetuksia koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta (346/2014).

Suomessa on toteutettu National Single Window NSW Portnet-tiedonhallintajärjestelmällä, joka on ilmoitusmuodollisuuksia koskevan direktiivin mukainen ja josta toimitetaan tarvittavat tiedot EU:n yhteisiin merenkulun tietojärjestelmiin (SafeSeaNet).

Tarpeelliset muutokset suhteessa uuteen EMSWe-asetukseen on tarkoitus tehdä sen soveltamisen alkamiseen mennessä siten, että niitä voidaan soveltaa viimeistään 15.8.2025 alkaen. Tuolloin otetaan käyttöön asetuksen mukainen NEMO –järjestelmä kansalliseksi palveluympäristöksi.

Suomi on ratifioinut Yhdistyneiden kansakuntien laatiman korruptionvastaisen yleissopimuksen. Kansallinen lainsäädäntö sisältää laajasti lainsäädäntöä, joka liittyy korruption torjuntaan. Rikoslaki (39/1889) sisältää lahjusrikoksia koskevat säännökset ja sanktiot. Myös monet muut rikoslaissa mainitut rikokset voivat sisältää piirteitä, jotka viittaavat korruptioon. Lisäksi korruptiontorjuntaan liittyvää sääntelyä sisältyy esimerkiksi perustuslakiin (731/1999), yleislakeihin kuten hallintolakiin (434/2003) ja julkisuuslakiin (621/1999), lakeihin, joilla säädetään virkamiesten toiminnasta kuten valtion virkamieslakiin (750/1994) sekä kilpailulakiin (948/2011). Satamien toiminnan osalta valvontavelvoitteita tulee EU:n satamapalveluasetuksesta (EU 352/2017) ja sitä satamapalvelujen läpinäkyvyyden osalta toimeen panevassa lain liikenteen palveluista (2017/320) 195a§:stä.

Näin ollen esitetyt muutokset kuuluvat pääsääntöisesti EU:n yksinomaiseen toimivaltaan.

Asian valmistelu

Merenkulun sujuvoittamisen komitean istunnon 46 kansallisessa koordinaatiossa on kuultu laajasti viranomaisia ja elinkeinoelämän sidosryhmiä. **Muutoksista on lisäksi pyydetty lausunnot merenkulun sidosryhmäverkostolta XXX. Tähän lausunnoista kun ne saadaan.**

Hyväksymismenettely ja kansainvälinen voimaantulo

Muutokset tulevat kansainvälisesti voimaan noudattaen niin sanottua hiljaista hyväksymismenettelyä siten, että ne katsotaan FAL-yleissopimuksen VII (2)(b) artiklan mukaisesti hyväksytyiksi 1 päivänä lokakuuta 2023, jollei niitä siihen mennessä ole vastustanut 1/3 sopimuspuolista. Mikäli muutokset katsotaan hyväksytyiksi, ne tulevat voimaan kansainvälisesti 1 päivänä tammikuuta 2024. Muutokset ovat luonteeltaan teknisiä, eivätkä edellytä eduskunnan hyväksymistä. Muutosten kuuluessa yksinomaiseen toimivaltaan, annetaan niiden voimaantulosta ministeriön ilmoitus

Valtioneuvoston ohjesäännön (VNOS) 3 §:n 9 kohdan mukaan valtioneuvoston yleisistunto ratkaisee Euroopan unionissa päätettäviin asioihin sekä niihin sisällöltään ja vaikutuksiltaan rinnastettaviin asioihin liittyvät toimenpiteet, jos ne edellyttävät valtioneuvoston päätöstä (PeVL 16/2004). EU:n yksinomaisessa toimivallassa olevat sopimukset, joiden osapuoli EU ei ole, rinnastetaan kansallisessa käsittelyssä EU:ssa päätettävään asiaan. Näissä tilanteissa jäsenvaltio käyttää EU:n toimivaltaa, koska kyseisen sopimuksen määräykset eivät mahdollista, että EU olisi sopimuksen osapuolena. Euroopan unioni ei ole FAL-yleissopimuksen sopimuspuoli. EU-säädöksessä tai sopimuksessa olevan valtuutuksen perusteella tehty

sopimus voi kuitenkin sisältää myös määräyksiä, jotka kuuluvat puhtaasti jäsenvaltioiden toimivaltaan. Koska FAL –yleissopimuksen liitteen terveysturvallisuutta ja korruption torjuntaa koskevia, jaetussa toimivallassa olevia määräyksiä voidaan pitää liitteen muutoskokonaisuuden näkökulmasta merkitykseltään vähäisinä, voidaan sopimusmuutokset niidenkin osalta hyväksyä valtioneuvostossa.

Muutosten voimaantulosta annetaan siksi liikenne- ja viestintäministeriön ilmoitus.

Neuvosto on antanut päätöksen (EU) 2022/644 Kansainvälisen merenkulkujärjestön 46. istunnossa Euroopan unionin puolesta otettavasta kannasta IMO FAL sopimuksen liitteen muuttamisen hyväksymiseen. Tämän päätöksen mukaisesti jäsenvaltiot valtuutetaan ilmaisemaan suostumuksensa tulla 2 artiklassa tarkoitettujen muutosten sitomiksi unionin etujen mukaisesti siltä osin kuin nuo muutokset kuuluvat Euroopan Unionin toimivaltaan.

Päätöksessä todetaan, että unionin tulisi tukea muutoksia, sillä ne tuovat FAL -sopimuksen liitteen lähemmäksi EMSWe-asetusta ottamalla käyttöön sovittuja sääntöjä sähköiseen tiedon toimittamiseen hyödyntäen pakollista, yhteistä palveluympäristöä, poistavat tarpeen toistaa dataelementtejä, ehkäisevät paperilomakkeiden käyttöä tiedon siirrossa ja mahdollistavat manuaalisista allekirjoituksista luopumisen.

Esitetyt muutokset ovat kansalliselta merkitykseltään vähäisiä ja oleellimmat muutokset ovat Euroopan Unionin yksinomaisessa toimivallassa. Siten ne eivät vaadi eduskunnan suostumusta. Näin ollen tarkoituksena on, että valtioneuvosto hyväksyisi perustuslain 93.2 §:n nojalla muutokset ennen 1 päivää lokakuuta 2023, ja että ministeriö antaisi myöhemmin, kuitenkin ennen 1 päivää tammikuuta 2024 ilmoituksen niiden voimaantulosta, koska kyseistä tietoa ei julkaista EU:n virallisessa lehdessä. Samassa ilmoituksessa ilmoitetaan, että Liikenne- ja viestintävirasto antaisi muutoksista tietoja suomeksi ja ruotsiksi ja että muutosten englanninkieliset tekstit julkaistaisiin Liikenne- ja viestintäviraston internetsivuilla osoitteessa www.traficom.fi.

Esitys

Edellä olevan perusteella esitetään, että valtioneuvosto hyväksyisi merenkulun sujuvoittamiseksi vuonna 1967 tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen liitteeseen tehdyt muutokset (päätöslauselma FAL.14(46)), jotka koskevat sähköistä tiedon toimittamista, yhteistä merenkulun palveluikkunaa, tiedon standardointia, terveysturvallisuutta ja korruption torjumista.

Esittelijä

Viestintäneuvos Anne Miettinen, liikenne- ja viestintäministeriö